

TOPLANTI SONUÇ RAPORU

8. TÜRKİYE - İRAN YUVARLAK MASA TOPLANTISI

“Yeni Dönem Türkiye - İran İlişkileri: Fırsatlar ve Güçlükler”

(7 Şubat 2014, İstanbul | **TASAM & IPIS** - İran Dışişleri Bakanlığı)

“Yeni Dönem Türkiye - İran İlişkileri: Fırsatlar ve Riskler” temalı **8. Türkiye - İran Yuvarlak Masa Toplantısı** **7 Şubat 2014** tarihinde **İstanbul** Gönen Hotel’de **TASAM** (Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi ve **IPIS** (Institution for Political and International Studies) işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

İran tarafından Toplantı’ya; Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Uluslararası Eğitim ve Araştırma Merkezi (Center for International Research and Education ICRE) Başkanı Büyükelçi Dr. **Hadi Soleimanpour** başkanlığında aralarında İran eski Dışişleri Bakanı **Manouchehr Mottaki**, Büyükelçi (E) **Ebrahim Taherianbir**, Büyükelçi (E) **Mohammad Irani**, İran İstanbul Başkonsolosu **Mohsen Mortezaeifer** ve Kamu Diplomasisinden Sorumlu Diplomat **Mojtaba Barghandan** ve diğer diplomatların da olduğu geniş bir heyet katıldı.

Türkiye tarafından ise **TASAM** Başkanı **Süleyman Şensoy** başkanlığında, Dışişleri Eski Bakanı **Yaşar Yakış**, **TASAM** Başkan Yardımcıları Büyükelçi (E) **Murat Bilhan**, Büyükelçi (E) **Suha Umar** ve Prof. Dr. **Esra Hatipoğlu**, Tahran Eski Büyükelçisi **Selim Karaosmanoğlu**, Büyükelçi (E) **Oğuz Çelikkol**, Prof. Dr. **Sema Kalaycıoğlu**, Prof. Dr. **Mustafa Kibaroğlu**, Prof. Dr. **Nurşin A. Güney**, **TASAM** Orta Doğu Uzmanı ve İ.Ü. Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. **Muharrem Hilmi Özev**, **TASAM** Yönetim Kurulu Üyesi ve Nükleer Fizikçi Dr. **Necmi Dayday**, **TASAMWORLD** koordinatörü **Arif Ali Söğüt**, DEİK Orta Doğu ve Körfez Bölge Koordinatörü **Suzan Cailiaou** ve Euronews Temsilcisi ve Öğretim Görevlisi Dr. **Bora Bayraktar**, Marmara Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü’nden Dr. **Bilgehan Alagöz**, C4 Savunma Dergisi Editörü **Bahadır Tokgöz**, **TASAM** İran Uzmanı **Hazar Vural** ve Uzman Yardımcısı **Ahmet İşcan** katıldılar.

Bölgesel olayların, ivme ve diyalogun önem kazandığı bir dönemde gerçekleştirilen Toplantı, taraflar ve Bölge açısından faydalı olarak değerlendirilmiştir. Toplantı sırasında düzeyli görüş alışverişi temelinde; ikili ve çok taraflı konular ile uluslararası sorunlar konusunda bir anlaşma zemini ortaya çıkmıştır. Program’ın daha önceden belirlenmiş olan tematik alt başlıkları sıralanarak yapılan fikir alışverişinde, soru ve cevap bölümü ile konular daha ayrıntılı bir biçimde irdelenmiş; güncel bölgesel, küresel sorunlara yönelik soru ve kaygılar, karşılıklı cevaplanmaya çalışılmıştır. Gerçekleştirilen değerlendirme ve önerilerin özeti bu raporda sunulmaktadır.

- **8. Türkiye - İran Yuvarlak Masa Toplantısı**'nda Bölgesel gelişmelerin etkisiyle Türkiye - İran ilişkilerinin de yeni bir döneme girdiği vurgulandı.
- Suriye konusunda İran ve Türkiye'nin farklı duruşlarını diğer alanlara yansıtılmalarının ikili ilişkiler için olumlu olduğu, her iki komşu ülkenin de Bölge'de barışçıl çözüm istediği ve şiddetin durdurulması gerektiği, İran ve Türkiye'nin ekonomik, siyasi vb. alanlarda birbirlerine yardım edebilecekleri noktalar olduğu, özellikle bu iki ülke olmadan Bölge'de yapılan anlaşmaların yürürlükte "eksik" olacağı (İran'ın Cenevre 2'ye davetinin geri çekilmesinin doğru olmadığı) ve İran'ın yokluğunda alınan kararların sonradan uygulanabilirliği ile enerji konusunda geliştirebilecekleri işbirlikleri sayesinde hem iki komşu ülkenin kazanacağı hem de Bölge'nin ihtiyacı olan ortamın sağlanmasına katkı sağlanacağı gibi konulara dikkat çekilmiştir.
- Özellikle günümüzde ikincil diplomasi kanalı olarak görülen düşünce kuruluşları arasında işbirliğinin artırılmasının iki Ülke ilişkilerine olumlu katkı yapacağı taraflarca paylaşılmıştır. Bu noktada TASAM-IPIS arasında 2008'den beri düzenli yapılan Yuvarlak Masa Toplantılarının önemi bir kez daha paylaşılmıştır.
- İsrail'in Bölge'nin içinde ama özü itibariyle Bölge dostu veya Bölge ülkelerinin müttefiği olmadığı ve Filistin için sorunların devamının önemine dikkat çekilmiş, buna ek olarak İran'ın İsrail hakkındaki aşırı radikal söylemlerinde değişikliğe gitmesi tavsiye edilmiştir.
- Bölge'de vazgeçilmez olarak İran, Mısır ve Türkiye'nin yakın işbirliğinin olmasının ve bunun faydalarının kuvvetle muhtemel olduğu da taraflarca dile getirilmiştir. Bu durum; "Bölge'de tarihsel açıdan İran, Türkiye ve Mısır'ın bölgesel üç taraflı rekabeti yararlı" şeklinde dile getirilmiştir.
- İran ekonomisinin potansiyeli hakkında, Batılı ülkelerin İran ekonomisi için kapıda bekleyeceği, imkânlar arttıkça ekonominin düzeleceği, takas ilişkisinin ekonomide yaptırımlar kalktıkça ortadan kalkacağı belirtilmiştir.
- İran ve Türkiye'nin dünyada stratejik işbirliğine uygun en iyi iki ülke olduğu, jeopolitik ve jeoekonomik bağlılığın iki Ülke arasında çok yüksek olduğu ve bu bölgenin dünyayı doğrudan etkilediğini, iki Ülkenin de Bölge'nin kalbi olduğudur. Danışarak çalıştıkları zaman bu durumun ulusların lehine olacağıdır.
- Bölgenin küresel önemi ve sürekli değişimde olan yapısı göz önüne alındığında Filistin meselesinin unutulduğuna dikkat çekilmiş ve bu durumun aciliyetini koruduğu taraflarca paylaşılmıştır.

- Türk tarafından birçok konuşmacı; İran'ın reel politik güden, devlet geleneği olan bir ülke olduğunu ve deneyimli diplomasisi ile hareket ettiğini belirtmiştir.
- Toplantı'da aşırılıklara da dikkat çekilmiş ve aşırılıkların yok olmaya götürdüğü, çeşitli zararları olduğu belirtilmiştir. Afganistan örneği hatırlatılarak, Bölge'deki diğer ülkelerde aşırılıkların artmasının İran ve Türkiye başta olmak üzere bölge ülkelerinde huzur ve istikrarın bozulmasına yol açabileceği belirtilmiştir. Afganistan'da seçimlerin bir an önce yapılmasının gerektiği buna rağmen sorunların 2014 seçimleri ile de çözülemeyecek kadar büyük olduğu belirtilmiştir.
- İki Ülkeyi de ilgilendiren bir başka alan olan Orta Asya'da ana problemin istikrarsızlık ve aşırılık tehdidi olduğunu, en yüksek tehditlerden birinin de Afganistan'dan kaynaklanan uyuşturucudan ve terörden geldiği belirtilmiştir.
- Günümüz dünyasında sınırların kapatılmadığı vurgulanarak, bölgesel sorun çözümünde ve bölgesel güvenliği düzenlemede en büyük eksikliğin mekanizma eksikliğinden kaynaklandığı belirtilmiştir.
- Suriye için sivil diplomasi grubu kurma önerisi tarafların ortak kabulü ile kararlaştırılmış, sayı olarak makul (etkin olacak şekilde) ve duayenlerden oluşan üst düzey bir katılım ile Suriye ile ilgili sivil bir çalışma grubu kurulması fikri oluşmuştur.
- Mezhepsel sorunların gündemdeki yerini koruduğu, çözüm için ikili ve çok taraflı inisiyatiflerin artırılması gerekliliği ısrarla belirtilmiştir.

Sonuç itibarıyla **İran - Türkiye ilişkilerinde yeni bir konsept yaklaşıma ihtiyaç bulunduğu, bölgesel güçlerin birbirini anlaması ve konuşması gerektiği, iki Ülke arasında özellikle son 10 yılda gelişme gösteren ekonomik ilişkilerin artırılması gerektiği, ekonomi temelli bağların artırılmasının siyasi ilişkilere olumlu yansıtacağı, iki Ülkenin endişelerini, önceliklerini ve bağımlılıklarını önceleyen, empati yapan yeni bir yaklaşımın geliştirilmesinin zorunlu olduğu** ifade edilmiştir. Tek taraflı rekabetin fayda sağlamayacağı, rekabetin işbirliğine çevrilmesi gerektiği ve özellikle **"karşılıklı bağımlılığın yegane güvenli yöntem olacağı"** bilhassa vurgulanmıştır.

07 Şubat 2014, İstanbul